

Minimální preventivní program pro školní rok 2018/2019

Vypracovala	Mgr. Václava Wojewodová
Schválil	Mgr. Jana Petrová, ředitelka školy
Směrnice nabývá účinnosti dne	01. 09. 2018
Zpracováno dne	31. 08. 2018
Spisová značka	ZŠL/0936/2018

Základní škola a Mateřská škola U Lesa, Karviná, příspěvková organizace

Obsah

ÚVOD	2
Charakteristika regionu a školy	2
Mapování situace z hlediska rizikového chování	3
MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM	4
Cílové skupiny	5
Cíle prevence na škole	5
HLAVNÍ ÚKOLY ŠKOLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU PRO ŠKOLNÍ ROK 2018/2019:	7
Principy preventivního programu	8
Rozvoj klíčových kompetencí žáků	8
Školní metodik prevence	9
Pedagogická diagnostika	11
Strategie a metody	12
Financování prevence	13
ZPŮSOB MĚŘENÍ EFEKTIVITY PROGRAMU, EVALUACE	14
DOKUMENTACE	14
PROPAGACE PROGRAMU	14
Aktuální legislativa	14

ÚVOD

Nárůst rizikového chování včetně zneužívání návykových látek se týká i populace mládeže a dětí školního, v ojedinělých případech také předškolního věku. Děti, které navštěvují ZŠ, patří k nejzranitelnější a k nejovlivnitelnější skupině.

Považujeme za nezbytné klást důraz na prevenci už od předškolního věku, s ohledem na mentalitu a schopnosti dětí. Tedy přiměřenost věku.

Z tohoto důvodu i naše škola připravuje a realizuje komplexní program primární prevence rizikového chování včetně primární prevence užívání návykových látek, poruchy příjmu potravy, bezpečného pohybu na internetu, resp. sociálních sítích. Snažíme se, aby v tomto ohledu na naše žáky působilo více objektů, aby prevence byla objektivní a žáci si mohli informace porovnat.

Minimální preventivní program vychází z Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže č. j. 20 006/2007-51.

Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit, program je nejméně jednou ročně vyhodnocován, sleduje se účinnost, průběh, měří se efektivita jednotlivých aktivit.

Charakteristika regionu a školy

Karviná, ve které se nachází naše škola, je statutární město v Moravskoslezském kraji, na území historického Těšínského Slezska, 18 km východně od Ostravy na řece Olši. Žije zde cca 55 tisíc obyvatel s významnou slovenskou a polskou menšinou.

Škola stojí v klidné části města v dostatečné vzdálenosti od frekventovaných komunikací. Jedná se o úplnou ZŠ a 2 MŠ, jejímž zřizovatelem je město Karviná. Školu navštěvují žáci, kteří jsou z městského sídliště a rodinné zástavby, včetně dojíždějících dětí z ostatních městských částí. Ve třídách jsou integrováni žáci s poruchami chování, učení, tělesně postižení, sluchově postižení, s PAS, s MP, žáci jiných národností a národnostních menšin a děti z Dětského domova Srdce. Pracujeme podle vytvořeného ŠVP „Všichni toužíme být úspěšní“.

Ve škole existují prostory, ve kterých je možné předpokládat výskyt rizikového chování u žáků, zvláště pak v prostoru suterénu u šaten, na toaletách a vně v areálu školy.

Mapování situace z hlediska rizikového chování

Na naší škole se objevil v minulých letech na základě výsledků monitorování malý počet závažnějších případů rizikového chování dětí.

Jednalo se především o vztahové problémy mezi dětmi, prokázaná šikana v 8. ročníku, jeden pokus šikany v počátečním stadiu v 7. ročníku, drobné krádeže, lži, podvody s přepisováním známek, drobné projevy agresivity. Záškoláctví, podezření na skryté záškoláctví.

Hodně dětí se vyjadřuje vulgárně v komunikaci mezi sebou, objevuje se občasné ničení školního majetku. Toto rizikové chování bylo řešeno v rámci školy, třídními učiteli, výchovnou poradkyní, školním metodikem prevence a s rodiči žáků.

Žáci, dle šetření třídních učitelů a ŠMP, tráví hodně volného času před obrazovkou počítače hraním her a chatováním. Problémové chování je neprodleně řešeno s rodiči. Velmi se nám osvědčila osvětová přednáška s lektory primární prevence Městské policie v Karviné, kterou jsme uspořádali pro 7. ročník.

Úroveň rizikového chování žáků na škole je zjišťován průběžně, prací třídních učitelů na třídnických hodinách a učitelů ve vyučování jednotlivých předmětů. Žáci připomínají různé oblasti své činnosti na Žákovské radě Dětského parlamentu. Na zjišťování rizikového chování žáků se velkou měrou podílí i paní vychovatelky ze školní družiny.

Žáci 1. a 2. stupně a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami využívají relaxační místnost, keramickou dílnu, tělocvičny, počítačové učebny, školní klub, společenskou místnost.

Škola je vybavena kvalitní audiovizuální a výpočetní technikou (interaktivní tabule, televize, DVD přehrávače, počítače, dataprojektory ...)

Škola se zaměřuje na rozvoj environmentální výchovy a informačních technologií.

Žáci jsou vedeni k podpoře zdravého životního stylu. Ve třídách se vzdělávají běžní žáci spolu se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Mezi rizikové prostory školy patří především toalety a šatny. V těchto prostorách je zajišťován v době výuky dozor z řad pedagogů, ostatních nepedagogických pracovníků školy.

Problematiku rizikového chování zařazujeme pravidelně do výuky, dále i do školních a mimoškolních aktivit organizovaných školou. (projekty, besedy, přednášky, škola v přírodě, výlety, kroužky).

Silné stránky

- Široké zapojení žáků do mimoškolních aktivit, kroužky;
- zlepšování spolupráce s rodiči;
- dobrá spolupráce s některými organizacemi a úřady.

Slabé stránky

- Lepší zviditelnění aktivit ve škole a následných úspěchů v této oblasti;
- rozvíjení dalších možností spolupráce s dalšími organizacemi v této oblasti.

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

ŠVP „ Všichni toužíme být úspěšní“

- A Ve vzdělávání a ve výchově klademe důraz na svobodu, odpovědnost a zachovávání pravidel, spravedlnost, spoluúčast a spolupráci.
- B Vzájemně respektujeme potřeby jednotlivce (žáka stejně jako učitele), rozvíjíme komunikaci a vzájemně spolupracujeme uvnitř školy (učitelé, žáci, rodiče) i vně školy (školy s obcí a dalšími partnery).
- C Účinnost preventivního programu je zajištěna zapojením všech aktérů do života školy – žáků, rodičů, učitelů i ostatních zaměstnanců školy. Škola musí být chápána jako jeden ucelený organismus, ve kterém vše funguje na základě vzájemné spolupráce a porozumění. Jedině v prostředí, které bude respektovat jedinečnost a neopakovatelnost jednotlivce a zároveň bude kladen důraz na týmovou práci a součinnost, je zaručena úspěšnost prevence.
- D Žákům musí být poskytnuty nejen konkrétními informacemi o jednotlivých společensky nežádoucích jevech, informace nejen o zdraví a zdravém životním stylu, ale i osobnostním a sociálním rozvoji a osvojení si sociálně komunikativních dovedností.
- E Preventivní působení má výchovně vzdělávací charakter.

Preventivní program je realizován na několika úrovních:

- Je součástí výukových předmětů jednotlivých ročníků na 1. a 2. stupni;
- prostřednictvím jednorázových i pravidelně se opakujících akcí, besed, přednášek, seminářů atp.;
- realizací mimoškolních aktivit;
- nabídkou zájmových útvarů.

Cílové skupiny

- a) Hlavní cílovou skupinu tvoří žáci 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem jiných národností, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.
- b) Pedagogové jako jeden tým.
- c) Rodiče dětí navštěvujících naši školu. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt vandalismu, krádeží. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

Cíle prevence na škole

Dlouhodobým cílem prevence na škole je ve spolupráci s rodiči a ostatními institucemi podílet se na formování osobnosti žáka takovým způsobem, aby byl/a schopen, s ohledem na svůj věk, orientovat se ve světě i v lidské společnosti, zkoumat ji, ptát se a činit správná rozhodnutí.

Osobnost, která si bude vážit zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládne sociální dovednosti.

Budeme posilovat a prohlubovat komunikační dovednosti mezi učiteli, rodiči a žáky, posilovat sebevědomí, sebeúctu a vzájemnou úctu, budeme se učit řešení konfliktů a překonávání překážek.

Naším cílem je také vytvářet podmínky pro kladné postoje pedagogů a ostatních zaměstnanců školy k problematice prevence rizikového chování.

Střednědobé cíle:

- 1) Zajistit pravidelnou práci s třídním kolektivem (třídní učitel, ŠMP, VP);
- 2) podporovat vzájemnou činnost žáků (Dětský parlament);
- 3) pravidelné neformální setkávání pedagogů;
- 4) podporovat zájem rodičů o dění ve škole;
- 5) prohlubovat další vzdělávání pedagogických pracovníků;
- 6) zavést pravidelné a efektivní třídnické hodiny za účelem stálého a včasného monitorování;

Klimatu ve třídách, zjišťování problémů k řešení.

Krátkodobé cíle:

- 1) Rozpracovat problematiku primární prevence rizikového chování do jednotlivých předmětů v rámci ŠVP;
- 2) zajistit besedy, nebo jiné aktivity s OSPOD (kurátorem pro mládež), Policií ČR, PPP s tématy prevence rizikového chování;
- 3) zapojovat děti do aktivit školy;
- 4) podporovat aktivity zaměřeny na vhodné využití volného času dětí v aktivitách školy a dalších zařízení;
- 5) řešit aktuální problémové situace v oblasti rizikového chování;
- 6) zajistit proškolení učitelů v oblasti prevence rizikového chování, vedení třídnických hodin;
- 7) nabídnout besedy s odborníky v oblasti PP rodičům našich žáků, zajistit pro rodiče informační materiály k problematice rizikového chování;
- 8) umístit prevenci na webové stránky školy a zajistit prezentaci MPP.

HLAVNÍ ÚKOLY ŠKOLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU PRO ŠKOLNÍ ROK 2018/2019:

Stanovené úkoly vycházejí z potřeb naší školy.

Pokračujeme ve všech pozitivních preventivních aktivitách a činnostech školy realizovaných v minulých letech, které se staly běžnou součástí života školy a které jsou kladně vnímány ze strany učitelů, žáků, jejich rodičů i ostatní veřejnosti.

Žákům poskytujeme:

1. Realizaci preventivní strategie v jednotlivých ročnících a předmětech, do kterých začleňujeme preventivní témata (viz. Průřezová témata ŠVP).
2. Pravidelné třídnické hodiny: zaměřujeme se na zvyšování sociálních kompetencí žáků, posilování pozitivních vztahů v kolektivu a posilování důvěry k třídnímu učiteli, vytváření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty.
3. Prevenci patologických jevů spojených s využíváním internetu a mobilních telefonů (kyberšikana).
4. Podporu pro tvorbu a následné dodržování pravidel vzájemného soužití třídy.
5. Pravidla soužití, které si každá třída vytvoří individuálně a jejich plnění bude vyhodnocovat během roku při třídnických hodinách.
6. Podporu mimoškolní akce se třídou (výlety, návštěvy kulturní akcí, ozdravné a sportovní pobyty, poznávací zájezdy...).
7. Dle možností zajišťovat celou řadu besed, preventivních programů, exkurzí.
8. Podporu různých celoškolních soutěží – výtvarné, sportovní, vědomostní,...
9. Prohloubení a častější spolupráci mezi mladšími a staršími žáky, společné setkávání v zájmových útvarech a při společných celoškolních aktivitách (školní projekty, školní sportovní dny, recitační soutěže, činnost Dětského parlamentu).

Rodičům nabízíme:

1. Informace prostřednictvím třídních učitelů na třídních schůzkách, konzultacích, webových stránkách školy.

2. Sekci na webu školy, ve které rodiče najdou adresář poskytovatelů služeb s ohledem na problematiku zvládnání rizikového chování dětí.
3. Zajímavé přednášky, diskusní kluby, odborné semináře.

Pedagogům zajistíme:

1. Stálou informovanost.
2. Podporu a prohlubování vzdělávání pedagogů, programy, školení.
3. Podporu všech mimoškolních akcí se třídou (výlety, kulturních akce, sociální výcviky, ozdravné a sportovní pobyty, poznávací zájezdy...).
4. Veškeré informace i důležité dokumenty, materiály, které najdou učitelé na interním disku ve složce PREVENCE, MPP je dostupný na webových stránkách školy.

Principy preventivního programu

Rozvoj klíčových kompetencí žáků

- Rozvoj sociální kompetence.
- Rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání.
- Posilování komunikačních dovedností.
- Zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku.
- Demokratické řízení.
- Efektivní pravidla vzájemného soužití.
- Vytváření pozitivního sociálního klimatu.
- Pocit důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu bez strachu a nejistoty.
- Formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám.
- Pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.
- Znalosti, dovednosti a postoje, které si žáci osvojí, mají korespondovat s věkem a navazovat na předchozí zkušenosti. Formy vzdělávání a výchovy zohledňují životní styl rodiny a působení vrstevníků.

Školní metodik prevence

Metodické a koordinační činnosti

- Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
- Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů.
- Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.), účast na pravidelných setkáváních ŠPP (vždy první čtvrtek v měsíci).
- Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.
- Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasizmu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.
- Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence rizikového chování.
- Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.
- Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování

v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.

- Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti

- Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
- Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
- Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).

Poradenské činnosti

- Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
- Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.
- Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

Konzultační hodiny metodika prevence pro žáky i rodiče.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a poradenskými pracovníky školy. Úzce spolupracujeme s dalšími odbornými institucí (PPP, SPC).

I. stupeň

Po pěti letech mají žáci umět:

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- mít základní sociální dovednosti
- umět se chránit před cizími lidmi
- mít základní zdravotní návyky
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas
- mít základní povědomí o pravidlech a bezpečnosti v komunikaci a pohybu na internetu a sociálních sítích
- umět rozlišit léky a návykové látky
- znát přesné informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- znát následky užívání návykových látek
- umět odmítat

II. stupeň

Práce na druhém stupni je velmi náročná na koordinaci tak, aby byla probrána všechna témata, ale nedocházelo k jejich překrývání a přesycení žáků informacemi.

S tématy z oblasti prevence se pracuje v předmětech občanská a rodinná výchova, přírodopis, chemie, dějepis, český jazyk a literatura, informační a komunikační technologie. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce s médii, projektové vyučování, skupinové práce, besed, přednášek.

Žáci před opuštěním ZŠ mají znát a umět:

- pojmenovat základní návykové látky,
- znát jejich účinky na lidský organismus,
- orientovat se v problematice závislosti,
- znát základní právní normy,
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku,
- posilovat své sebevědomí,
- správně se rozhodovat, odmítat,
- zaujímat zdravé životní postoje,
- orientovat se v problematice sexuální výchovy,
- bránit se různým formám násilí, vědět, kde hledat pomoc,
- zvládat základní sociální dovednosti.

Strategie a metody

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje diskusi. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodiči, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem atd. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Skupinová práce

Žáci velkou část vyučování spolupracují - ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu).

Žáci se učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku.

Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolské projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolní projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami a ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokážou spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný podíl v prevenci šikany starších žáků proti mladším.

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostatcích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku, vyvarujeme se srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu. Nabízíme doučování, kroužky pro děti s SPU, i kroužky pro žáky mimořádně nadané.

Komunikace s rodiči, zákonnými zástupci

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace a doporučují rodičům, aby tuto možnost využívali. Rodiče mají možnost navštívit i výuku, zejména na 1. stupni, zapojit se do výuky v rámci svých možností. Díky tomu poznávají prostředí školy a lépe chápou potřeby svých dětí ve škole. Rodiče jsou o dění ve škole informováni prostřednictvím žákovské knížky, ve které najdou vše podstatné. Mohou ji využívat k rychlé komunikaci s třídním učitelem i ostatními vyučujícími. Na webových stránkách v sekci výuka na webu vytváříme úložiště zajímavých odkazů.

Financování prevence

K plnění cílů preventivního programu je zapotřebí zajistit potřebné finanční prostředky.

Zdroje financování:

1. Z grantů vyhlašovaných MŠMT, krajským úřadem, městským úřadem.
2. Prostředky školy.
3. o.p.s. Dobrodiní.
4. Příspěvky rodičů na jednotlivé akce.

ZPŮSOB MĚŘENÍ EFEKTIVITY PROGRAMU, EVALUACE

Preventivní aktivity se evidují v plánu akcí, třídní učitelé je zapisují do třídní knihy.

Školní metodik prevence průběžně sleduje plnění jednotlivých cílů programu.

Na konci školního roku dojde k celkovému vyhodnocení preventivního programu, který bude součástí výroční zprávy školy.

DOKUMENTACE

Shromažďujeme veškeré informace a zpětné vazby v průběhu roku (třídní učitelé, výchovná poradkyně, školní metodik prevence).

Budeme evidovat výskyt rizikových forem chování u jednotlivých žáků tříd (tř. učitelé, výchovný poradce, šk. metodik).

Veškeré informace zaznamenáváme, včetně záznamů o pohovorech se žáky, s rodiči (zajistí třídní učitel, výchovný poradce, školní metodik prevence)

PROPAGACE PROGRAMU

Prostřednictvím webových stránek školy, v městských i regionálních novinách.

Aktuální legislativa

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/pravni-predpisy-1>

školní metodik prevence

ředitelka školy